

انواع راهبردهای یادگیری

مرور ذهنی (Rehrarsal) (تکرار) بسط دهی (Elaboration) ، سازماندهی (Organizational) و نظارت بر درک مطلب (Comprehension Monitoring) از جمله راهبردهای یادگیری هستند .

راهبرد تکرار (مرور ذهنی) : منظور از راهبرد مرور ذهنی (تکرار) یعنی حفظ تک تک موضوعها و مطالب ارائه شده در طول یادگیری . استمرار در خواندن مطالب ، کپی کردن آنها ، خط کشیدن زیر عبارات مهم و ... از فنون راهبرد مرور ذهنی و تکرار است .

راهبرد بسط دهی : بسط دهی روش ایجاد و شکل دهی تصاویر ذهنی با تولید جملات اضافی به منظور ارتباط دادن یک یا چند موضوع در یک مطلب آموختنی است . عبارت سازی ، خلاصه کردن ، یادداشت برداری و سوال کردن نمونه هایی از این راهبرد به شمار می روند .

راهبرد سازماندهی

این راهبرد به گروه بندی و دسته بندی موضوعات مشترک و ویژگی های آنها می پردازد و بین موضوعات مهم ارتباط برقرار می کند و با ایجاد جملات معنادار بازیابی را تسهیل می کند . این راهبرد شامل تعیین نکات اصلی یا ایجاد سلسه مراتبی از یک عبارت است .

راهبرد نظارت بر درک مطلب

این راهبرد به درجه شناخت فرد درباره فرآیندهای شناختی و توانایی در کنترل این فرآیندها با استفاده از سازماندهی ، نظارت و تفسیر آنها اشاره دارد . به عبارت دیگر راهبرد نظارت بر درک مطلب شامل جلوگیری از عدم موفقیت در فهمیدن مطلب توسط خود فراگیر است . فراگیر برای اینکه بداند آیا مطالب مطرح شده در کلاس را درک کرده یا نه ، باید از خود سوآلهایی بپرسد .

شناخت و فراشناخت؟!

روش و مهارتهای یادگیری به راهبردهای شناختی و فراشناختی تقسیم می شود.

شناخت و فراشناخت، دو مفهوم مکمل یکدیگرند. شناخت به فرایندهایی اشاره می کند که ما به کمک آنها یاد می گیریم، فکر می کنیم و به یاد می آوریم. اما فراشناخت به دانش ما درباره فرایندهای شناختی خودمان و چگونه استفاده بهینه از آنها برای رسیدن به هدفهای یادگیری گفته می شود. به دیگر سخن، فراشناخت به دانش یا آگاهی از نظام شناختی خود و یا به دانستن درباره دانستن گفته می شود.

دانش فراشناختی می تواند به فرد امکان دهد که یادگیری خود را مدیریت کند؛ چرا که راهبردهای فراشناختی، تدبیرهایی هستند برای نظارت بر راههای یادگیری و هدایت آن راهها. این راهبردها به ما می گویند که برای سهولت بخشیدن به فرآیند یادگیری، یادآوری و سازمان دادن داشته ها، از چه راههایی استفاده کنیم .

درست همان گونه که کار یک مدیر عامل در سازمان، اداره سازمان است، کار یک فرد نیز مدیریت بر تفکر و اندیشه خود است و دانش فراشناختی این امکان را به فرد می دهد تا این توانایی را به دست آورد.

◇ معرفی سه راهبرد مهم فراشناختی

● راهبردهای برنامه ریزی

این راهبردها شامل موارد زیر است:

1- تعیین هدف برای یادگیری

2- پیش‌بینی زمان لازم برای مطالعه

3- تعیین سرعت مناسب مطالعه

4- تحلیل چگونگی برخورد با موضوع

5- انتخاب راهبردهای یادگیری مفید

● راهبرد کنترل و نظارت

منظور از کنترل و نظارت، ارزشیابی یادگیرنده از کار خود و آگاهی یافتن از چگونگی پیشرفت و هدایت آن است.

● راهبرد نظم دهی

راهبردهای نظم‌دهی، موجب انعطاف‌پذیری در رفتار یادگیرنده می‌شوند و به او کمک می‌کنند تا هر زمان که ضرورت داشته باشد، روش و سبک یادگیری خود را تغییر دهد.

روش های یادگیری موثر:

به منظور بهبود فرآیند یادگیری، روش های متعددی بیان شده اند. برای آشنایی بیشتر شما عزیزان با این روش ها به طور اجمالی به بررسی دو روش موثر به نام های روش پس ختام و مردر میپردازیم.

روش پس ختام:

این روش شامل ۶ مرحله و کلمه ی پس ختام از حروف اول این مراحل تشکیل شده که عبارتند از :

۱-پیش خوانی:

به معنای اجمالی به منظور دریافت کلیات موضوع و سازمان دهی کلی مطلب است. در این روش، خواننده قبل از خواندن دقیق، کل مطلب را مرور و بررسی می کند.

۲- سوال کردن:

برای هر قسمت از کتاب یا هر فصلی که مطالعه میشود، میتوان پرسش هائی مطرح کرد و با مطالعه ی بیشتر به آن ها پاسخ داد. سوال ها را با کلمات چگونه ، چه کسی چرا ، چه چیز و غیره باید مطرح کرد.

۳- خواندن:

در این مرحله، کل متن یا کتاب مطالعه می شود و به پرسش های مطرح شده پاسخ داده می شود. سرعت خواندن باید با سادگی یا پیچیدگی متن تناسب داشته باشد.

۴- تفکر:

اندیشیدن در مورد موضوع مطالعه به آن معنا می دهد و به یاد سپاری آن کمک می کند. به منظور یادگیری بهتر مطالب، از پیش آموخته شده ارتباط داده، نکات اصلی و فرعی را شناسایی کرده و به یکدیگر پیوند داده و تناقضات موجود در متن را حل کرد. با توجه به آنچه که گفته شد، مهمترین اصل زیربنای تفکر در جریان مطالعه، بسط معنایی است. یعنی شاخ و برگ دادن به مطالب آموخته شده و ایجاد ارتباط بین آنها و آموخته های قبلی که می تواند به یاد سپاری مطالب کمک کند.

۵- از حفظ گفتن:

پس از مطالعه هر قسمت، باید مطالب آن توسط خواننده به زبان ساده بازگو شود. این بازگویی مطالب، معلوم می کند که کدام قسمت ها به خوبی یاد گرفته نشده و باید مجدداً مطالعه شود.

۶- مرور کردن:

پس از اتمام مطالعه یک کتاب یا مطالب درسی به منظور جلوگیری از فراموشی مطالب باید کل مطلب مرور شود.

نظریه‌های انگیزش در یادگیری

چون انگیزش نیز مانند بسیاری از مفاهیم روانشناسی، مفهومی انتزاعی است. طبیعی است که صاحب نظران در مورد اهمیت و انواع آن اتفاق نظر نداشته باشند [6] به همین جهت نظریه‌های معروف روانشناسی یعنی نظریه رفتاری، نظریه شناختی، نظریه انسانگرایی و یککرد اجتماعی هر یک در باره انگیزش حرف‌هایی برای گفتن دارند و توجیه‌های متفاوتی برای آن ارائه کرده‌اند. در این قسمت اظهار نظرهای این سه نظریه در باره انگیزش را اشاره خواهیم کرد.

ویکرد رفتارینگر به انگیزش

رفتارگراها سعی کرده‌اند بدون سازه فرضی، ارتباط سببی و کارکرد بین عوامل عینی مشاهده شده (محرک و پاسخ) را مشخص کنند. بعدها این فرضیه ارائه شد که بین محرک و پاسخ یک متغیر فرضی رابط یا متغیر ارگانیسمی وجود دارد (خدا پناهی، انگیزش و هیجان 1376، ص 13). [7] رفتارگرایان در توجیه خود از انگیزش آن را حاصل عوامل بیرونی میدانند و به همین جهت سخن از انگیزش بیرونی کرده‌اند

نظریه انسانی نگر به انگیزش

انگیزش از دیدگاه انسانگرایی به عنوان نیروی فعال تلقی میشود که باعث میشود همه انسانها رشد کنند و تحول یابند. انگیزش چیزی بیرونی نیست که معلم برای یک دانش‌آموز یا یک کلاس انجام میدهد، بلکه پرورش یک تمایل مثبت از پیش موجود و فراهم کردن امکان رشد، توسعه و یکپارچه کردن تجربه‌هایی تازه است.

عوامل بنیادی مؤثر بر انگیزه

عناصر بنیادی فرهنگ، جامعه، خانواده، ویژگی‌های معلم و یادگیرنده، متغیرهای مربوط به جوکلاسی و متغیرهای آموزشی به طور کلی در انگیزش دانش‌آموزان تأثیر گذارند. وقتی این عناصر به صورت کامل به کار روند انگیزش دانش‌آموز میتواند به میزان قابل توجهی افزایش یابد.

1. فرهنگ

2. خانواده

3. معلم

4. یادگیرنده

ویژگی دانش‌آموزان با انگیزه

دانش‌آموزان با انگیزه به درس توجه کامل دارند، زیرا به آنچه گفته میشود علاقمندند، انگیزه درونی دارند و فرایند یادگیری را خوشایند می‌یابند. سؤالهای زیادی می‌پرسند، در بحثهای کلاسی شرکت دارند، یادگیرندگان خود تنظیمی هستند و تکالیف تعیین شده را با دقت و به موقع انجام میدهند و میدانند که مسئولیت اصلی یادگیری بر عهده خودشان است. برای تلاش ارزش قائلند. به خوبی مسایل را حل میکنند و میدانند چگونه از منابع استفاده کنند. معلم را وادار میکنند که به خاطر پاسخگویی به پرسشهای آنها به منابع اضافی مراجعه کند و اطلاعات خود را افزایش دهد. نمره‌های خوبی می‌گیرند، اما این نمره‌ها را مختصر اطلاعی از کیفیت یادگیری میدانند نه ملاک تلاش و توان خود. عموماً ارزشهای خانواده و مدرسه خویش را در مورد یادگیری می‌پذیرند. گاهی نگران میشوند و در مورد برخی امتحانات دلشوره دارند. افت در یادگیری خویش را آگاهی از وضع خود تلقی میکنند نه شکست در یادگیری (ولادکوفسکی، 1376، ص 41).

5. جو کلاسی

6. متغیرهای آموزشی

راهبردهای برنامه‌ریزی

این راهبردها شامل موارد زیر است:

1- تعیین هدف برای یادگیری

2- پیش‌بینی زمان لازم برای مطالعه

3- تعیین سرعت مناسب مطالعه

4- تحلیل چگونگی برخورد با موضوع

5- انتخاب راهبردهای یادگیری مفید